

Иако је вест о смрти патријарха била очекивана, због дуготрајне слабости, многи су били затечени и са осећајем дубоког народног губитка примили су вест о смрти српског патријарха Павла. Може се рећи да је патријарх српски Павле био истински народни патријарх. Ретко је ко у новој српској историји пуној подела, раскола и сукоба имао и има такав ауторитет и неподељено поштовање народа. Милиони који осећају губитак и хиљаде оних који у колони чекају да се у Саборној цркви опросте од патријарха, те стотине хиљада оних који су присуствовали сахрани, показује колико је он успео да уједини и инспирише Србе својом појавом и животом. Као ретко кад, наш народ је уједињен око става и осећања према човеку који је још за живота прозван „свецем који земљом хода“.

Како је један слабаши дечак који је и једва остао жив и који се замонашио „јер као дете без родитеља и врло болешљив није могао имати своју породицу и бити свештеник“, како би се повукао од света, на крају постао први међу Србима? Како је скромни монах коме је узречица била народна – „будимо људи“ дошао на место човека кога и најмоћнији и најумнији поштују и траже благослов, чак и атеисти или припадници друге вере? Како је последњи по светским мерилима постао први? Па, пре свега својом врлином, својом честитишћу, скромношћу о којој се легенде расподелају, он је у времену кад је врлина све мање, био још упадљивији и необичнији.

Овај необично кротки човек успео је да га за живота поштују и цене и млади и стари, они који верују и они који не верују, левичари и националисти, патриоте и европејци, власт и опозиција, што је невероватан успех у подељеној и неретко завађеној Србији. Кад смо чули да они који не маре за православље или веру као атеисти, муслимани, католици и протестанти кажу ово је свети човек – онда је сигурно реч о чуду у времену које не верује у чуда. Чак и они који су познати као противници вере и православља нису смели да га директно критикују јер су знали колико га људи воле и поштују. Па су и дежурни борци против традиције у својим нападима на цркву упадљиво изостављали старог и мудрог патријарха или су пак критике увијали у обланде типа „не оспоравајући му морални интегритет, морамо рећи....“.

Но, иако је био вољен и поштован њега многи нису разумевали. Поштован је од свих, ауторитет у времену без ауторитета, али од мало њих заиста схваћен. Неки су га као кротог и скромног монаха потцењивали и, верујући да је наиван, покушавали да га придобију за своје циљеве и интересе. Говорили су да је свети човек а са друге стране трговали су његовим благословима, верујући да он то не види. Он је много шта видео али

је желео да подржи сваку честиту активност или пак ону која би могла нешто добро донети, па макар не била из најчистијих побуда. Други пак нису схватили његове потезе или речи, јер се у том моменту нису поклапали с њиховим интересима и идеолошким уверењима. Свако од тих је у њему видео оно што је желео да види и представљао патријарха онако како је у његовом интересу – најчешће у црно-белој слици. Он се једноставно као смирени мудрац у времену надмене површности није уклапао у идеолошке и страначке поделе и калупе у цркви и у друштву. Зато је често у црквеној и политичкој хијерархији био потцењен као „добар, али наиван човек“. А он је, као благ човек у сурово време, на све те поделе гледао некако очински, као на дечије тврдоглавости с којима треба стрпљиво и нежно радити.

Када је говорио као искрени миротворац и помириатељ на закрвљеном Балкану, неки који су мислили да црква треба да буде више и агилније ангажована „на нашој страни рата“ доживели су га као претераног пацифисту. Опет, они који су га видели како помаже наш напаћени народ на Косову, како као епископ косовски страда са својим народом и после како као патријарх српски подржава борбу за слободу прекодринских Срба – у идеолошкој острашћености доживели су га као политичког националисту.

Но, он је у себи спајао и ту православну гандијевску црту (које није било код католичких и муслиманских поглавара) са искреном и одговорном бригом за свој народ у рату у коме је било мало бриге код политичара и интелектуалаца. Дакле, сасвим необичан и чудан човек у времену нихилизма. Он је у себи спајао опште хришћанске врлине с бригом за напаћени народ, православно и национално – што и јесте суштина косовске и видовданске идеје. Он је то и делатно ширио на друге, делујући ујединитељски у времену нејединства. То је могло бити противречно само онима у цркви и ван ње који не могу да разреше сопствене противречности и проблем са својим идентитетом.

Неки су га опет једнострано „тумачили“ како он једноставно и прагматично осцилира између струја у цркви и држави. То је и можда било тачно, али он то није чинио због слабости и наивности, већ због мудрости. То је наимае био једини пут да се помири и уједини народ који је патио од тумора подела и раскола. Таквом позицијом мудрог помирења струја и странака мудри је патријарх водио црквени и народни брод у мирнију луку. Ако то нису осетили они којима у неком моменту није била по вољи нека патријархова реч, осетили су и схватили обични људи који су у патријарху видели оно што он јесте – мудрог човека који уједињује и предводи народ у тешким годинама и деценијама. Стога није ни чудно што и странци примећују данас код нашег народа осећај губитка, толиког да Србија наликује некаквом сирочету које је остало без оца народног.